

ประสบการณ์การเรียนรู้การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์

Learning Experiences for Money Saving of Grade 4-6 Students
at Ban Nong Lang School in Surin Province

¹จันทร์นิวัต วิสิทธิ์ศิลป์, ²นิรนาท แสนสา และ ³จิระสุข สุขสวัสดิ์

¹Jantaraniwat Visitsilp, ²Niranart Sansa and ³Jirasuk Suksawat

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Faculty of Education, Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand

E-mail: ¹jantara.bpi@gmail.com, ²niranart_5854@hotmail.com, ³jirasuk.stou@gmail.com

Received January 10, 2023; Revised February 26, 2023; Accepted March 8, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพตามแนวปรากฏการณ์วิทยา ผู้ให้ข้อมูลหลักแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ ที่มีประสบการณ์ในการออมเงิน จำนวน 10 คน และกลุ่มที่ 2 พ่อแม่/ผู้ปกครอง จำนวน 10 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์การคัดเลือกเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ผลการวิจัยปรากฏว่า ประสบการณ์การเรียนรู้การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ประกอบด้วย 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ ประเด็นหลักที่ 1 จุดเริ่มต้นของการออมเงิน ประกอบด้วย 2 ประเด็นรอง คือ 1) การเรียนรู้เกี่ยวกับการออมเงิน และ 2) การเริ่มต้นออมเงิน ประเด็นหลักที่ 2 วิธีปฏิบัติในการออมเงิน ประกอบด้วย 4 ประเด็นรอง คือ 1) วิธีการออมเงิน 2) รูปแบบการออมเงิน 3) เป้าหมายในการออมเงิน และ 4) การใช้จ่ายเงิน ประเด็นหลักที่ 3 บทเรียนที่ได้รับจากการออมเงิน ประกอบด้วย 3 ประเด็นรอง คือ 1) การรับรู้ประโยชน์ของการออมเงิน 2) ความรู้สึกภูมิใจต่อการออมเงิน และ 3) การแนะนำและบอกต่อ

คำสำคัญ: ประสบการณ์การเรียนรู้; การออมเงิน; ชั้นประถมศึกษา; สุรินทร์

Abstract

This research article aimed to study the learning experiences for money saving of primary education students at Ban Nong Lang School in Surin Province. This research was qualitative and based on a phenomenological approach. The key research informants were divided into two groups: The first group consisted of 10 Grades 4–6 students at Ban Nong Lang School who had experience money saving. The second group consisted of 10 parents who were purposively selected based on selection criteria. The employed data collection tool was an in-depth interview. Research data were analyzed with content analysis to create inductive conclusions in order to answer the research objective. The research findings revealed that the learning experiences for money saving of primary education students at Ban Nong Lang School in Surin Province focused on three main issues: The first main issue was the start of money saving. It consisted of two sub-issues: (1) learning about money saving and (2) starting to save money. The second main issue was the practice of money saving. It consisted of four sub-issues: (1) the money saving method, (2) the money saving model, (3) the target of money saving, and (4) the money expenditure. The third main issue was the lesson obtained from money saving. It consisted of three sub-issues: (1) the perception of the benefits of money saving; (2) the pride of having saved money, and (3) the provision of advice and mouth-to-mouth telling.

Keywords: Learning experience; Money saving; Primary education; Surin

บทนำ

การศึกษาวิธีปฏิบัติในการออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ เป็นการศึกษาเพื่อมุ่งค้นหา ทำความเข้าใจความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมของนักเรียนเกี่ยวกับการออมเงิน ซึ่งการศึกษาประเด็นดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ เป็นแบบอย่างในการออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างทักษะทางการเงินสำหรับเด็ก สามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต จัดการเงินได้อย่างเหมาะสม และสามารถพึ่งพาตนเองได้ในอนาคต

การออมเงิน หมายถึง การค่อยๆ สะสมเงินทีละเล็กทีละน้อยที่เหลือจ่ายมาเก็บไว้ หรือ เมื่อมีรายรับเข้ามาได้แบ่งสัดส่วนเพื่อการออมเงินไว้ก่อน แล้วค่อยนำส่วนที่เหลือออกมาใช้ หรือ เหลือจากการใช้จ่ายมาเก็บสะสมไว้ (พิจิตรา นุชนุ่ม, 2558; สุขใจ น้ำพุต, 2541) ซึ่งการออมเงินนั้นสามารถทำได้หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการเก็บเงินสด หรือเงินฝากธนาคาร ฯลฯ เพื่อใช้จ่ายยามจำเป็น หรือเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งในอนาคต สำหรับการออมในนักเรียนชั้นประถมศึกษาเรียนรู้ที่จะออม

จนเกิดเป็นพฤติกรรมการออมเงินขึ้นนั้น อาจมีเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งกำหนดไว้ชัดเจน ทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะออมเงินเพิ่มมากขึ้น และเป้าหมายการออมเงินในนักเรียนแต่ละคนก็จะแตกต่างกันออกไปอาจขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจในการออม ดังนั้น การออมเงินควรจะต้องได้รับการเรียนรู้ตั้งแต่ประถมศึกษา ดังที่ เอกรินทร์ สีมหาศาล (2560) กล่าวว่า การดำเนินชีวิตประจำวันของเรามักเกี่ยวข้องกับรายรับและรายจ่าย ในวัยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาก็จะมีรายรับและรายจ่ายเช่นกัน โดยรายรับของนักเรียนส่วนใหญ่มาจากเงินที่พ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่ให้ ซึ่งนักเรียนแต่ละคนอาจจะมีรายรับและรายจ่ายมากน้อยแตกต่างกันไป ดังนั้น การออมเงินจึงมีประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นการเก็บเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำรองที่ต้องใช้ในยามจำเป็น หรือยามฉุกเฉิน หรือเมื่อเกิดเหตุไม่คาดฝัน ฯลฯ จึงนับได้ว่าการออมเงินมีความสำคัญกับทุกช่วงวัยของทุกคน เพราะเป็นปัจจัยที่จะทำให้เราได้ในสิ่งที่ต้องการโดยที่ไม่เดือดร้อน และช่วยลดปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงินได้อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม การศึกษาเกี่ยวกับการออมเงินในนักเรียนชั้นประถมศึกษา ยังไม่พบงานวิจัยเชิงคุณภาพที่ศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์การออมเงินในระดับประถมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าจริง ๆ แล้วมีความจำเป็น เพราะพฤติกรรมใด ๆ ก็ตาม ถ้าหากเริ่มต้นตั้งแต่ช่วงวัยนี้ ก็เกิดประโยชน์ต่อเขาในอนาคต ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าเรื่อง ประสบการณ์การเรียนรู้การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยเลือกที่จะศึกษาเป็นวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา เพื่อทำความเข้าใจความคิด ความรู้สึกตามการรับรู้ของประสบการณ์เกี่ยวกับการออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผู้วิจัยได้เลือกเก็บข้อมูลกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์โดยการสัมภาษณ์แบบสนทนาเจาะลึกในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการออมเงิน ดังเช่น อัจศรา ประเสริฐสิน (2563) กล่าวว่า ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพจะมีลักษณะที่เกี่ยวข้องในเรื่องของค่านิยม อุดมการณ์ ความหมาย หรือความรู้สึกนึกคิดของบุคคล มีวิธีหลักโดยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล อีกทั้ง โรงเรียนแห่งนี้ยังมีการส่งเสริมให้นักเรียนเก็บออมเงินผ่านโครงการออมเงินของโรงเรียน ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่ได้มีการออมเงินที่โรงเรียนเป็นประจำสม่ำเสมอ ประกอบกับในการศึกษาประเด็นนี้ยังมีไม่มาก ผู้วิจัยจึงต้องการจะศึกษาเพื่อนำมาถอดความรู้ว่า การเรียนรู้ที่จะเป็นผู้ออมเงินนั้นเป็นอย่างไร มีจุดเริ่มต้นการออมเงินอย่างไร ได้รับความรู้ความเข้าใจและบทเรียนการออมเงินอย่างไร เพื่อมุ่งค้นหา ทำความเข้าใจความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาเกี่ยวกับการออมเงินต่อไป

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ พ่อแม่/ผู้ปกครองและครู จะสามารถนำข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยไปเป็นแนวทางในการอบรม ถ่ายทอดให้บุตรหลานได้มีความคิด เห็นคุณค่า ตระหนักในการออมและมีพฤติกรรมการออม รวมทั้งโรงเรียนควรจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จริงจัง โดยครูสามารถนำกิจกรรมตรงนี้ไปใช้ในการจัดการแนะแนวด้านส่วนตัวสังคมได้ และผู้วิจัยหวังว่า การศึกษาประเด็นดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ จัดโครงการหรือกิจกรรม เพื่อให้ความรู้ จัดกิจกรรมแนะแนวด้านส่วนตัว

สังคม และเสริมสร้างทักษะการออมเงินให้นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาต่อไป เพื่อให้นักเรียนช่วงวัยนี้มีพฤติกรรมการออมเงินอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแสง จังหวัดสุรินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาจุดเริ่มต้นของการออมเงิน
2. เพื่อเสนอวิธีปฏิบัติในการออมเงิน
3. เพื่อค้นหาบทเรียนจากการออมเงิน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการออมเงิน

การออมเงินเป็นเรื่องง่ายใกล้ตัวที่สามารถทำได้ทุกช่วงวัย ถึงแม้ว่าเด็กที่อยู่ในวัยเรียนแม้จะยังไม่ได้มีรายได้เป็นของตนเอง และต้องอาศัยเงินจากพ่อแม่ผู้ปกครอง การเก็บออมเงินจึงถือเป็นเรื่องสำคัญที่ควรปลูกฝังตั้งแต่เด็ก จากการศึกษาเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการออมเงินสำหรับเด็ก (ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน), 2564; ธนาคารออมสิน, 2563; บริษัท เวิลด์ มี อัฟ จำกัด, 2563; อินคัมสปาร์, 2564; กัญญ์วรา เศรษฐากิจกุล, 2554; กวิสรา พรปวิณ, 2554) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ พอสรุปเป็นแนวทางได้ดังนี้ (1) พ่อแม่ควรเป็นแบบอย่างที่ดี (2) การฝึกให้เห็นคุณค่าของเงิน (3) การหยอดกระปุกออมสินหรือเปิดบัญชีธนาคาร (4) เรียนรู้วิธีการทำรายรับ-รายจ่าย (5) ฝึกแยกแยะระหว่างสิ่งที่จำเป็นและไม่จำเป็น (6) การใช้ความสามารถเพื่อช่วยสร้างรายได้ และ (7) รู้จักแบ่งปันและมีน้ำใจกับผู้อื่น

Magdalena Swacha-Lech (2022) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเงินสะสมในกระเป๋าเป็นเครื่องมือในการหล่อหลอมทัศนคติทางการเงินและพฤติกรรมการออมของเด็กในโปแลนด์ ซึ่งลักษณะของการได้รับเงินหรือเบี้ยเลี้ยงจะกำหนดทิศทางการออมในภายหลัง จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลการวิจัยได้ว่าการได้รับเงินหรือเบี้ยเลี้ยงส่วนใหญ่มักเกี่ยวข้องกับประเด็นต่อไปนี้ คือ 1) ได้รับเงินอย่างสม่ำเสมอและไม่สม่ำเสมอ 2) อายุของเด็กที่พ่อแม่เริ่มให้เบี้ยเลี้ยง 3) ใช้จำนวนเงินสะสมในกระเป๋าเป็นรางวัลหรือบทลงโทษ และ 4) การได้รับเงินจากการทำงานบ้าน ดังนั้น เงินสะสมในกระเป๋า คือ เครื่องมือที่ผู้ปกครองในโปแลนด์ใช้ในกระบวนการขัดเกลาทางสังคมเกี่ยวกับการเงินของเด็ก ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมการออมในวัยผู้ใหญ่

สรุปได้ว่า พฤติกรรมการออมเงิน หมายถึง การที่บุคคลเมื่อมีรายรับหรือรายได้เข้ามาแล้ว ก็จะต้องรู้จักใช้จ่ายใช้สอยให้พอเหมาะ รู้ว่าต้องจ่ายออกเท่าไร เก็บเท่าไร จึงจะมีการออม ซึ่งใน

พฤติกรรมการออมเงินในเด็ก ผู้วิจัยสรุปได้ว่า รูปแบบการออมเงินที่เหมาะสมในวัยเด็กประถมศึกษา คือ การเก็บออมเงินไว้ก่อน เหลือเท่าไรค่อยนำไปใช้จ่าย แม้ว่าเด็กที่อยู่ในวัยเรียนจะยังไม่ได้มีรายได้ เป็นของตนเอง และต้องอาศัยเงินจากพ่อแม่ผู้ปกครอง เด็กจะต้องรู้จักคุณค่าของเงิน รู้วิธีการทำ รายรับรายจ่ายเพื่อบริหารจัดการเงินได้ด้วยตนเอง และรู้จักใช้จ่ายอย่างเหมาะสม ดังนั้น การเก็บออม เงินจึงถือเป็นเรื่องสำคัญที่ควรปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็กประถมศึกษา เพื่อให้มีพฤติกรรมการออมที่ เหมาะสมและติดเป็นนิสัยตลอดไป

แนวคิดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการออมเงิน

Kolb (1984) ประสบการณ์เป็นการเรียนรู้จากเงื่อนไขที่ชัดเจนนำไปสู่จุดเริ่มต้นด้านสติปัญญา โดยมีเหตุผลที่เป็นบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ เพราะแต่ละบุคคลมีลักษณะการเรียนรู้ที่ แตกต่างกัน ทำให้เกิดแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งเป็นการผสมผสานกันระหว่าง ประสบการณ์โดยรวม การตระหนักรู้ สติปัญญาหรือการรู้คิดและพฤติกรรม

การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล และเป็นปฏิสัมพันธ์ที่ เกิดขึ้นในตัวบุคคลนั้น ๆ ต่อสิ่งแวดล้อม หรือสิ่งเร้าที่เผชิญ ทำให้บุคคลสนองความต้องการของตน และทำให้สามารถเผชิญหรือปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสมต่อไป (Berton, 1963 อ้างถึงใน สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2533) อาจเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ ความสามารถในการจำได้ (Roger, 1968 อ้างถึงใน สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2533) ซึ่งการเปลี่ยนแปลง ดังกล่าวมีลักษณะที่ถาวร หรืออาจเรียกว่าประสบการณ์นั่นเอง ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ยกแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการออมเงิน ดังนี้ (1) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม เพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรม การออมเงินในเด็กว่ามีการเรียนรู้และส่งผลต่อพฤติกรรมการออมเงินอย่างไร (2) ทฤษฎีการเรียนรู้ ของธอร์นไคด์ เพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมการออมเงินในเด็กว่าการเสริมแรงจะช่วยกระตุ้นให้เกิด การเรียนรู้และมีพฤติกรรมการออมเงิน และขยายมุมมองด้านการกระทำอย่างต่อเนื่อง (3) ทฤษฎีการ เรียนรู้ของมาสโลว์ เพื่อทำความเข้าใจว่า มนุษย์มีความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติ มีความต้องการ ที่จะรู้จักตนเองและพัฒนาตนเองไปสู่ความสำเร็จได้ (4) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางความคิดของเด็กในระดับชั้นประถมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ซึ่ง อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 7-12 ปี (5) แนวคิดการขัดเกลาทางสังคม เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้าง ตัวตน (Self) ของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการออม และ (5) ศึกษานโยบายและจุดเน้น ของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายส่งเสริมการออมใน โรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) เพื่อมาสนับสนุนงานวิจัยให้เห็นว่ามีความสอดคล้องกับ พฤติกรรมการออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา

อัศรา ประเสริฐสิน (2563) กล่าวว่า การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เป็นการแสวงหาความรู้ความจริง สามารถพิจารณาจากสภาพแวดล้อมหรือปรากฏการณ์จริงทางสังคมในหลากหลายมิติ เพื่อเป็นการหาความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมกับปรากฏการณ์ทางสังคม ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพจะมีลักษณะเป็นไปแนวทางที่เกี่ยวข้องในเรื่องของค่านิยม อุดมการณ์ ความหมาย หรือความรู้สึกนึกคิดของบุคคล มักใช้ระยะเวลานานในการศึกษาหรือวิจัย เป็นการติดตามระยะยาวมีวิธีหลักโดยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มุ่งเน้นที่การวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบลักษณะเป็นการตีความ ตีความหมาย สร้างข้อสรุปด้วยวิธีแบบอุปนัย (Inductive) จึงนับได้ว่า ในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยที่ต้องการค้นหาความจริงทั้งหมดจากปรากฏการณ์และสภาพแวดล้อมเหล่านั้น สิ่งที่สำคัญถือเป็นหัวใจของการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ เป็นการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อม เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจนจากภาพรวมที่มาจากทุกแง่มุม ทุกมิติหรือหลากหลายมุมมองทางความคิด ทำให้การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยเชิงธรรมชาติ คือ การปล่อยให้ทุกสิ่งทุกอย่างอยู่คงอยู่สภาพเดิมตามธรรมชาติ ไม่มีการกระทำใดที่ส่งผลให้เกิดความคลาดเคลื่อนหรือเปลี่ยนแปลง

สุภางค์ จันทวนิช (2557) การวิจัยเชิงคุณภาพได้พัฒนาขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของนักวิจัยที่ต้องการศึกษาปรากฏการณ์ของสังคม โดยคำนึงถึงลักษณะของสังคมที่แตกต่างจากปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ และไม่ได้ปฏิเสธข้อมูลเชิงประจักษ์หรือข้อมูลจากงานวิจัยเชิงปริมาณที่เป็นหลักของ การศึกษาทางวิทยาศาสตร์เพียงแต่ให้ความสำคัญมากขึ้นกับข้อมูลเชิงพรรณนาในการทำ ความเข้าใจกับความหมายของพฤติกรรมหรือปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างลึกซึ้ง

สรุปได้ว่า การศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา เพื่อทำความเข้าใจความคิด ความรู้สึกตามการรับรู้ของประสบการณ์ (Lived Experience) เกี่ยวกับการออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) เป็นวิธีการหลักในการเก็บข้อมูล สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ นอกจากแนวคำถามสัมภาษณ์และอุปกรณ์บันทึกเสียง ตัวผู้วิจัยซึ่งถือว่ามีความสำคัญ ก็ได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้เทคนิคการสังเกตและการสัมภาษณ์อย่างละเอียดในทุกมิติแบบเจาะลึก เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเหตุผล

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological Research) พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ เก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์แบบสนทนาเจาะลึก ซึ่งแนวคำถามสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช รหัสของโครงการวิจัยนี้ คือ STOUIRB

2565/031.1306 เลขที่ใบรับรอง 028/65 ทำการรับรองตั้งแต่วันที่ 23 สิงหาคม 2565 ถึงวันที่ 22 สิงหาคม 2566

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ ที่มีประสบการณ์ในการออมเงิน จำนวน 10 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้ (1) เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 (2) มีประสบการณ์การออมเงิน ไม่น้อยกว่า 6 เดือนและเป็นการออมด้วยความสมัครใจ และ (3) เต็มใจให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและอนุญาตให้ผู้วิจัยสามารถบันทึกเสียงได้ กลุ่มที่ 2 พ่อแม่/ผู้ปกครองของนักเรียนผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มที่ 1 จำนวน 10 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้ (1) เป็นพ่อแม่/ผู้ปกครองที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มที่ 1 และ (2) เต็มใจให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและอนุญาตให้ผู้วิจัยสามารถบันทึกเสียงได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวผู้วิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยที่มีผู้วิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการวิจัย เนื่องจากผู้วิจัยต้องดำเนินการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และประมวลผลของข้อมูลด้วยตนเอง ดังนั้น เพื่อให้การวิจัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้เตรียมตัวโดยศึกษาค้นคว้าเอกสาร บทความ ทบทวนวรรณกรรม และแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ที่จะสามารถเชื่อมโยง หรืออธิบายประสบการณ์การเรียนรู้การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ได้

2. แนวทางการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยใช้คำถามแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi Structured Interview) ทุกคำถามถูกสร้างไว้อย่างกว้างแบบปลายเปิด เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ สามารถปรับและยืดหยุ่นได้ตามบรรยากาศการสัมภาษณ์ เพื่อให้ครอบคลุมประเด็นหลักสำคัญของการวิจัย

3. อุปกรณ์บันทึกเสียง

ใช้สำหรับบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล แล้วนำไปถอดเสียงการสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และตรงตามจุดประสงค์ที่ต้องการในการทำวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ ที่มีประสบการณ์ในการออมเงิน จำนวน 10 คน และพ่อแม่/ผู้ปกครองของนักเรียนผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มที่ 1 จำนวน 10 คน คนละ 1 รอบ และอาจมีการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับผู้ให้ข้อมูลบางคน

ข้อมูลยังไม่ชัดเจน เป็นระยะเวลา 1 เดือน คือ ตั้งแต่วันที่ 30 สิงหาคม ถึง 30 กันยายน 2565 โดยใช้เวลาประมาณ 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง ต่อนักเรียนหรือพ่อแม่/ผู้ปกครอง จำนวน 1 คน อีกทั้ง ผู้วิจัยได้คำนึงถึงจริยธรรมและจรรยาบรรณในการวิจัยโดยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้วิจัยจะติดต่อสอบถามไปทางคุณครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ เพื่อสอบถามลักษณะการออมเงินของนักเรียนแต่ละคน

2. ผู้วิจัยเดินทางไปที่บ้านของนักเรียนที่ผู้วิจัยต้องการเก็บข้อมูล เพื่อแนะนำตัวผู้วิจัย ชี้แจงวัตถุประสงค์และประโยชน์การสัมภาษณ์ให้พ่อแม่/ผู้ปกครองของนักเรียนทราบ รวมถึงขออนุญาตเก็บข้อมูล เมื่อพ่อแม่/ผู้ปกครองและนักเรียนมีความยินยอมเข้าร่วมโครงการฯ ก็จะทำกรณัณวันเวลาสถานที่ในการสัมภาษณ์

3. ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์ที่บ้านของผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนด้วยตัวเองตามวันเวลาที่นัดหมาย เมื่อพบผู้ให้ข้อมูล กล่าวแนะนำตัว พูดคุยทักทายสร้างความคุ้นเคย อธิบายวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัย ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย รวมถึงขั้นตอนในการเก็บข้อมูล พร้อมทั้งขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลบันทึกเสียงสนทนา การจัดบันทึกขณะสัมภาษณ์ และอธิบายเรื่องการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล

4. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์แบบสนทนาเจาะลึก โดยใช้คำถามแบบกึ่งมีโครงสร้าง หลังจากนั้นจะทำการถอดเสียงการสัมภาษณ์แบบคำต่อคำด้วยตนเอง และอาจมีการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับผู้ให้ข้อมูลหลักบางคนที่ยังไม่ชัดเจน เมื่อได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ครบคลุมและครบถ้วน ผู้วิจัยจะทำลายเสียงการสัมภาษณ์นั้นทันที

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยถอดเสียงการสัมภาษณ์ทั้งหมดแบบคำต่อคำ หลังจากนั้นจึงนำมาตรวจสอบความถูกต้องกับเสียงด้วยการฟังซ้ำอีกครั้ง

2. นำข้อมูลที่ได้จากการถอดเสียงการสัมภาษณ์มาถอดรหัสความ โดยการอ่านคำสัมภาษณ์แล้วถอดรหัสประเด็นที่ต้องการและเกี่ยวข้อง

3. ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยการฟังเสียงสะท้อนจากผู้ให้ข้อมูล โดยการนำข้อมูลสัมภาษณ์ไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้อง ว่าข้อมูลที่ได้นั้นถูกต้องในทัศนะของผู้ให้ข้อมูลเพียงใด

4. นำรหัสที่ได้จากการถอดเสียงการสัมภาษณ์มารวบรวมเป็นประเด็นต่าง ๆ แล้วนำมาจัดระเบียบข้อมูลเพื่อจัดทำเป็นประเด็นหลัก (Theme) อีกครั้ง

5. นำประเด็นต่าง ๆ ที่ได้เข้าปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญเรื่องการวิจัยเชิงคุณภาพ และมีความรู้ทางการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา และประชุมพิจารณาร่วมกันถึงความถูกต้องเหมาะสม เพื่อแลกเปลี่ยนประเด็นหลักและการจัดโครงสร้างอื่น ๆ ที่ค้นพบ

โดยนำทสรูปที่เห็นพ้องต้องกันมาจัดทำเป็นโครงสร้างประเด็น แล้วนำข้อมูลที่มีอยู่มาจัดหมวดหมู่ตามโครงสร้างประเด็นหลักและประเด็นรองต่อไป

6. นำข้อมูลที่ได้หลังจากการจัดหมวดหมู่มาวิเคราะห์เชื่อมโยงความสัมพันธ์แล้วเขียนออกมาในเชิงพรรณนา เมื่อพบว่าบางประเด็นที่มีข้อมูลสำคัญตกหล่น หรือค้นพบประเด็นที่น่าสนใจเพิ่มเติม ผู้วิจัยสามารถสัมภาษณ์เพิ่มเติม หรือปรับเปลี่ยนประเด็นต่าง ๆ ตามความเหมาะสม จนกระทั่งได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ หรือข้อมูลอ้อมตัวจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลเองที่ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ถึงความ เป็นเหตุเป็นผลกันในประเด็นหลักต่าง ๆ ว่ามีความชัดเจนเพียงพอหรือไม่ แล้วจึงแก้ไขให้ข้อมูลสมบูรณ์ต่อไป

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ค้นพบประเด็นสำคัญที่น่าสนใจหลายประเด็น โดยสามารถอธิบายประสบการณ์การเรียนรู้การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ ได้ 3 ประเด็นหลัก คือ จุดเริ่มต้นของการออมเงิน วิธีปฏิบัติในการออมเงิน และบทเรียนที่ได้รับจากการออมเงิน ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละประเด็นดังนี้

ประเด็นหลักที่ 1 จุดเริ่มต้นของการออมเงิน แสดงให้เห็นถึงจุดเริ่มต้นในการออมเงินของผู้ให้ข้อมูลหลักว่า นักเรียนแต่ละคนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการออมเงินอย่างไร การออมเงินเริ่มต้นจากช่วงวัยใด ลักษณะของการได้รับเงินว่าได้รับเงินจากช่องทางใดบ้าง รวมถึงรูปแบบการออมเงินในช่วงเริ่มต้นว่ามีลักษณะการเริ่มต้นออมเงินเป็นอย่างไรบ้าง เพื่อนำเข้าสู่วิธีปฏิบัติในการออมเงิน โดยผลของการศึกษา นี้ ผู้วิจัยได้แยกการนำเสนอเป็น 2 ประเด็น ตั้งแต่การเรียนรู้เกี่ยวกับการออมเงิน และการเริ่มต้นออมเงิน ซึ่งแต่ละประเด็นมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 การเรียนรู้เกี่ยวกับการออมเงิน เป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงจุดเริ่มต้นของการออมเงินที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะนักเรียนจะได้รับการปลูกฝัง เรียนรู้และซึมซับพฤติกรรม การออมเงิน การใช้จ่าย การรู้คุณค่าของเงิน ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่จำเป็น ในประเด็นนี้ การเรียนรู้เกี่ยวกับการออมเงินของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 นั้น ต่างก็มีเรื่องราวที่น่าสนใจ โดยเป็นข้อมูลจากประสบการณ์ในช่วงเริ่มต้นของการออมเงินจากผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละคน ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 5 ลักษณะ ดังนี้

1.1.1 เรียนรู้การออมจากครอบครัว เป็นการเรียนรู้การออมเงินจากบุคคลต่าง ๆ ภายในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็น พ่อแม่ พี่น้อง ปู่ย่า ตายายที่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน หรือมีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน ซึ่งพ่อแม่/ผู้ปกครองจะสอนให้นักเรียนรู้จักเก็บเงิน ประหยัดเงิน ใช้เงินอย่างรู้คุณค่า ไม่ฟุ่มเฟือย เวลาใช้จ่ายให้ดูที่ความจำเป็นและประโยชน์ ให้นักเรียนได้ลองออมเงินเพื่อสิ่งของที่อยากได้ด้วยตนเอง รวมถึงสอนวิธีการหาเงินโดยเล่าจากประสบการณ์ของพ่อแม่/ผู้ปกครอง สอนให้รู้จักจัดสรรเงินโดย

การแบ่งสันปันส่วน มีการเก็บเงินเพื่อสำรองไว้ใช้ในยามจำเป็น ใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน ยามเจ็บป่วย เป็นต้น

1.1.2 เรียนรู้การออมจากโรงเรียน คือการได้รับการอบรมสั่งสอนและบอกกล่าวเกี่ยวกับการออมเงินจากครูที่โรงเรียน จนเกิดเป็นความรู้ความเข้าใจ ซึ่งครูจะสอนให้นักเรียนทราบถึงความหมายของการออมเงิน รู้จักใช้จ่ายอย่างเหมาะสม ไม่ฟุ่มเฟือยและต้องช่วยพ่อแม่/ผู้ปกครองประหยัด

1.1.3 เรียนรู้การออมจากเพื่อน เป็นการเรียนรู้และเห็นตัวอย่างการออมเงินจากเพื่อนห้องเดียวกันจนเกิดเป็นความรู้สึกละพฤติกรรมการออมเงิน

1.1.4 เรียนรู้การออมจากสื่อ เป็นการรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการออมเงินผ่านสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางโทรทัศน์หรือโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ เมื่อเกิดการรับรู้ จึงเกิดความสนใจ ทำให้มีความต้องการอยากออมเงิน

1.1.5 ตระหนักรู้ด้วยตนเอง เป็นความสามารถในการรับรู้ เข้าใจ และมีพฤติกรรมการออมเงินด้วยตัวเอง เช่น หากเหลือจากการใช้จ่ายหรือญาติผู้ใหญ่ให้มา ก็จะนำมาเก็บออมไว้เอง เป็นต้น

1.2 การเริ่มต้นออมเงิน จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อนักเรียนมีรายรับ หรือการได้รับเงินเข้ามา ก่อนจึงจะสามารถแบ่งสันปันส่วนเพื่อจัดการกับเงินที่ได้รับและนำไปสู่การเริ่มต้นออมเงินได้ จากการศึกษาพบว่า ในช่วงเริ่มต้น นักเรียนจะมีการออมเงินในรูปแบบของการนำเงินที่เหลือจากการใช้จ่ายมาหยอดเก็บไว้ในกระปุกออมสิน โดยที่พ่อแม่/ผู้ปกครองมีส่วนช่วยจัดหาหรือเตรียมกระปุกออมสินมาให้ และพ่อแม่/ผู้ปกครองยังมีส่วนช่วยบอกกล่าวให้นักเรียนได้ออมเงิน ในนักเรียนบางคนเมื่อได้รับเงินมาก็จะแบ่งเงินมาหยอดกระปุกเก็บไว้ ซึ่งในการเริ่มต้นออมเงินนี้ สามารถจำแนกได้เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1.2.1 ช่วงวัยของการเริ่มต้นออมเงิน จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุน้อยที่สุดใน การเริ่มต้นออมเงินจะเริ่มออมเงินตั้งแต่อายุ 3 ขวบ หรือในช่วงอนุบาล และผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุมากที่สุดใน การเริ่มต้นออมเงินจะเริ่มออมเงินตั้งแต่อายุในช่วงอายุ 8 ปี หรือกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

1.2.2 ลักษณะการได้รับเงินเพื่อเริ่มต้นออมเงิน คือ การเริ่มต้นออมเงินจะเกิดขึ้นได้นั้น ต้องเกิดจากการที่มีรายรับหรือการได้รับเงินเข้ามา ก่อน ผู้ให้ข้อมูลจึงจะสามารถแบ่งสันปันส่วน เพื่อจัดการกับเงินที่ได้รับและนำไปสู่การเริ่มต้นออมเงินได้ ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลในช่วงวัยนี้จะได้รับเงินจากหลากหลายช่องทาง โดยสามารถแบ่งการได้รับเงินออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1) ได้รับเงินจากพ่อแม่/ผู้ปกครอง คือ การที่นักเรียนได้รับเงินจากพ่อแม่/ผู้ปกครอง ซึ่งยอดเงินที่นักเรียนได้รับจะมีความหลากหลายแตกต่างกันไปตามช่วงวัย น้อยสุดคือ 20 บาท ยอดเงินกลาง ๆ คือ 40 บาท แล้วที่สูงสุดคือ 100 บาทต่อวัน นักเรียนมักจะบอกว่า จำนวนเงินที่

ได้รับนั้นไม่ได้มากหรือน้อยจนเกินไป มีความพอดีและเพียงพอต่อการใช้จ่ายของตนเองในแต่ละวัน เพราะฉะนั้นรายรับจึงเป็นปัจจัยเบื้องต้นที่นักเรียนจะคิดถึงเรื่องของการออมเงิน

2) ได้รับเงินจากญาติ คือ การได้รับเงินจากญาติเป็นครั้งคราวเมื่อมีการไปมาหาสู่กันหรือมีญาติมาเยี่ยมเยียนที่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นลุงป้า น้าอา คุณปู่คุณย่า คุณตาคุณยาย ซึ่งอาจเป็นช่วงเทศกาลหรือวันสำคัญ และเมื่อนักเรียนได้รับเงินมาก็จะนำไปเก็บออมไว้ตามคำบอกของญาติผู้ใหญ่

3) ได้รับเงินจากการทำงานพิเศษ คือ การได้รับเงินเพิ่มจากการทำงานพิเศษหรืองานเสริม ซึ่งการทำงานพิเศษนี้ก็มีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลืองานของครอบครัว เมื่อมีเวลาว่าง ได้รับเงินจากการทำงานพิเศษตามความสามารถพิเศษและความถนัดของตนเอง และเมื่อนักเรียนได้รับเงินมาก็จะนำไปเก็บออม

1.2.3 รูปแบบการออมเงินในช่วงเริ่มต้น คือ ในช่วงเริ่มต้นผู้ให้ข้อมูลมีการออมเงินในรูปแบบของการนำเงินที่เหลือจากการใช้จ่ายมาหยอดเก็บไว้ในกระปุกออมสิน โดยที่พ่อแม่/ผู้ปกครองมีส่วนช่วยจัดหาหรือเตรียมกระปุกออมสินมาให้ อีกทั้ง พ่อแม่/ผู้ปกครองยังมีส่วนช่วยในการบอกกล่าวให้นักเรียนได้ออมเงินด้วย และในนักเรียนบางคนเมื่อได้รับเงินมาก็จะแบ่งเงินหยอดกระปุกเก็บไว้

ประเด็นหลักที่ 2 วิธีปฏิบัติในการออมเงิน คือ การที่นักเรียนได้ผ่านการเรียนรู้และมีการออมเงินมาบ้างแล้ว เมื่อนักเรียนได้ออมเงินไปเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอก็จะเกิดเป็นวิธีปฏิบัติในการออมเงิน ซึ่งผลของการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้แยกการนำเสนอเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ วิธีการออมเงิน รูปแบบการออมเงิน เป้าหมายในการออมเงินและการใช้จ่ายเงิน โดยแต่ละประเด็นมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 วิธีการออมเงิน คือ การเก็บออมเงินในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งวิธีการออมเงินของนักเรียนช่วงวัยนี้จะมีเพียงไม่กี่ลักษณะ ซึ่งจากการศึกษาสามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

2.1.1 เหลือใช้ก่อนค่อยออม คือ การนำเงินที่ได้รับออกไปใช้จ่ายก่อน เหลือเท่าไรค่อยนำมาเก็บออมในรูปแบบต่าง ๆ จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 70 ได้รับเงินจากพ่อแม่/ผู้ปกครอง ก็จะจัดสรรเพื่อใช้จ่ายกับสิ่งที่จำเป็น เหลือแล้วค่อยนำไปออม ไม่ว่าจะเป็นการนำไปเก็บออม โดยนำกลับไปหยอดกระปุกออมสินที่บ้าน หรือฝากไว้ในที่คุ้นเคยประจำชั้น การออมเงินในลักษณะนี้นักเรียนจะรู้สึกสบายใจ เพราะสามารถเหลือกลับมาออมก็บาทก็ได้ ทั้งนี้ นักเรียนบางคนรู้สึกว่า ถ้าออมก่อนใช้ก็ไม่ว่าจะมีเงินพอสำหรับการใช้จ่ายในแต่ละวันหรือไม่ ก็เลยต้องนำไปใช้ก่อน เหลือแล้วค่อยนำกลับมาเก็บออม

2.1.2 ออมก่อนแล้วค่อยใช้ คือ เมื่อได้รับเงินมาแล้วก็จะแบ่งเก็บออมไว้ก่อนแล้วค่อยนำส่วนที่เหลือออกไปใช้จ่าย จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 30 ได้รับเงินจากพ่อแม่/ผู้ปกครอง ก็จะวางแผนโดยออมเงินไว้ก่อนจำนวนหนึ่ง จากนั้นค่อยนำอีกส่วนที่เหลือแบ่งไว้ออกไปใช้จ่ายตามความจำเป็น

2.1.3 พ่อแม่/ผู้ปกครองแบ่งส่วนการออมต่างหากจากค่าใช้จ่าย คือ วิธีการออมเงินที่ได้รับการจัดสรรจากพ่อแม่/ผู้ปกครอง พบว่า ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 10 ได้รับเงินจากพ่อแม่/ผู้ปกครองสำหรับการออมโดยเฉพาะ ไม่จำเป็นต้องใช้จ่าย เพื่อที่นักเรียนจะได้นำไปเข้าร่วมโครงการออมเงินของโรงเรียน

2.2 รูปแบบการออมเงิน คือ ลักษณะของการที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้แบ่งสัณฐานส่วนเงินที่ได้รับเพื่อการออม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จะนำเงินออมมาเก็บออมไว้ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งจากการศึกษาสามารถแบ่งออกเป็น 5 รูปแบบ ดังนี้

2.2.1 กระปุกออมสิน จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 80 มีการออมเงิน โดยจะนำเงินที่เหลือจากโรงเรียนหรือจากการใช้จ่าย มาหยอดเก็บไว้ในกระปุกออมสินที่บ้าน

2.2.2 กระเป๋าสตางค์ จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 20 มีการออมเงิน โดยเก็บไว้ในกระเป๋าสตางค์ก่อน หากเก็บรวมได้จำนวนมากเป็นหลักร้อยละ ค่อยนำออกไปเก็บในรูปแบบอื่น ทั้งนี้ ยังมีผู้ให้ข้อมูลบางคนเก็บเงินออมไว้ในกระเป๋าสตางค์ ด้วยเหตุผลที่ว่า เวลาออกไปข้างนอกแล้วมีความจำเป็นต้องใช้เงิน สามารถนำส่วนนั้นออกไปใช้จ่ายได้

2.2.3 ฝากพ่อแม่/ผู้ปกครอง จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 40 มีการออมเงิน โดยการฝากไว้ที่พ่อแม่/ผู้ปกครอง โดยช่วงแรกของการออมเงิน ผู้ให้ข้อมูลบางคนจะมีการนำเงินออมไปฝากไว้ที่พ่อแม่/ผู้ปกครอง หรือ หลังจากที่นักเรียนมีเงินเหลือจากการใช้จ่ายก็จะนำเงินส่วนที่เหลือไปฝากไว้ที่พ่อแม่/ผู้ปกครอง นักเรียนบางคนยังไม่มีสมุดบัญชีธนาคาร เมื่อตนเองเก็บออมเงินได้จำนวนมาก ก็จะนำไปฝากไว้ที่พ่อแม่/ผู้ปกครองด้วยเช่นกัน

2.2.4 ฝากธนาคาร จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 70 เมื่อมีการเก็บออมเงินในรูปแบบต่าง ๆ ได้จำนวนหนึ่ง หรือรู้สึกว่าการหยอดกระปุกออมสินได้มากพอ ก็จะนำเงินที่เก็บออมได้ไปฝากธนาคาร และเมื่อทำการฝากออมไว้ที่ธนาคารแล้ว สำหรับนักเรียนช่วงวัยนี้ก็จะเก็บไว้อย่างนั้นโดยไม่ถอนออกมา

2.2.5 ฝากคุณครูที่โรงเรียน จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 100 มีการออมเงินโดยฝากไว้ที่คุณครูประจำชั้น ซึ่งเป็นการเข้าร่วมโครงการออมเงินของโรงเรียน หากฝากจนครบหนึ่งปีการศึกษา คุณครูก็จะคืนเงินกลับให้นักเรียน

2.3 เป้าหมายในการออมเงิน คือ ลักษณะของการที่นักเรียนมีการออมเงินในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อจุดมุ่งหมายหรือความต้องการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งจากการศึกษาเป้าหมายในการออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 สามารถแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

2.3.1 เป้าหมายเพื่อซื้อของที่ตนเองอยากได้ คือ การมีเป้าหมายเพื่อซื้อของที่ตนเองอยากได้ เป็นสิ่งของที่ต้องใช้ในชีวิตประจำวัน หรือไว้ใช้สำหรับการศึกษาเล่าเรียนที่มีความจำเป็นและไม่ได้มีราคาแพงมากจนเกินไป

2.3.2 เป้าหมายเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระพ่อแม่ คือ ความต้องการอยากออมเงินเพื่อนำไปช่วยแบ่งเบาภาระพ่อแม่และครอบครัวของตนเองในอนาคต รวมถึงการแบ่งเบาภาระของพ่อแม่/ผู้ปกครองในส่วนของการใช้จ่ายด้านการเรียนที่มีในปัจจุบัน

2.3.3 เป้าหมายเพื่อความมั่นคง ที่อยู่อาศัย ความสะดวกสบายของชีวิต คุณภาพชีวิต คือ ลักษณะของการเก็บออมเงินไว้ให้ได้จำนวนมาก ๆ ก่อน เพื่อเอาไว้ใช้ในอนาคตรับซื้อบ้าน ซื้อรถ แล้วก็ซื้อที่อยู่อาศัยที่มีความมั่นคง รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกสบายในการใช้ชีวิต หรือเพื่อไว้จ่ายยามฉุกเฉิน แต่ความหมายของคำว่าฉุกเฉินอาจจะไม่มีความลึกซึ้งเพียงพอ เพราะเมื่อผู้วิจัยสอบถามเพิ่มเติม ผู้ให้ข้อมูลก็เพียงแต่บอกว่า ก็คือฉุกเฉิน ไม่สามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ อย่างไรก็ตาม ถ้าถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่ผู้ให้ข้อมูลจะเห็นว่าการเก็บเงินคือ มีความจำเป็นไว้ใช้จ่ายยามฉุกเฉิน

2.3.4 เป้าหมายยังไม่ชัดเจน หมายถึงว่า นักเรียนอาจจะเด็กเกินไป การถามถึงว่าเป้าหมายนี้ออมเพื่ออะไร ยังไงก็ยังไม่ตอบไม่ได้ รู้แต่ว่าอยากเก็บเอาไว้ให้ได้จำนวนมาก ๆ ก่อน

2.4 การใช้จ่ายเงิน เนื่องจากการดำเนินชีวิตประจำวันของคนเรามักเกี่ยวข้องกับการใช้จ่าย เมื่อมีรายรับเข้ามาก็ต้องมีรายจ่าย การใช้จ่ายเงินจึงเป็นสิ่งที่มาควบคู่กับการออมเงิน นอกจากนักเรียนจะมีการเก็บออมเงินแล้วนั้น นักเรียนก็จะมีเงินส่วนต่างที่ได้รับจากพ่อแม่/ผู้ปกครองออกมาใช้จ่ายด้วย สามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.4.1 การใช้จ่ายจากเงินออม เป็นการนำเงินที่เก็บออมของตนเองออกมาใช้จ่ายตามความต้องการและความจำเป็น ซึ่งความต้องการของนักเรียนแต่ละคนก็มีความหลากหลายเป็นอย่างมาก ตั้งแต่ของกิน ของใช้ ของเล่นและสินค้าจำเป็นทั่วไป

2.4.2 การใช้จ่ายนอกเหนือจากที่โรงเรียน คือ การนำเงินที่ได้รับจากพ่อแม่/ผู้ปกครองไปใช้จ่ายตามความต้องการและตามความจำเป็นอื่น ๆ นอกเหนือจากที่โรงเรียน ซึ่งนักเรียนจะจัดสรรเงินที่ได้รับมาด้วยตัวเอง โดยส่วนใหญ่จะนำไปซื้อขนมและกับข้าว หากมีเงินเหลือจากการใช้จ่ายดังกล่าว นักเรียนก็จะนำส่วนที่เหลือไปเก็บออม

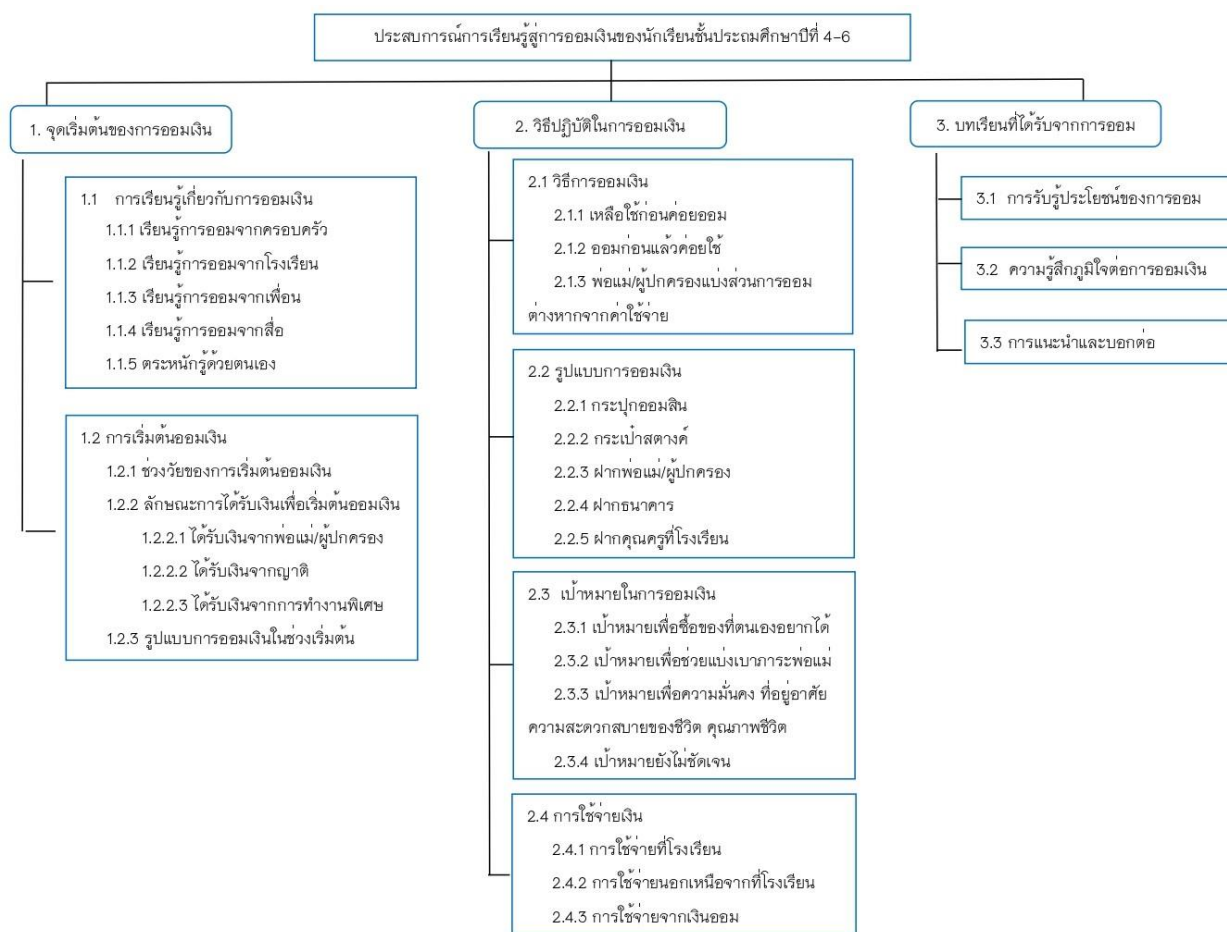
2.4.3 การใช้จ่ายที่โรงเรียน คือ หลังจากที่นักเรียนได้รับเงินจากพ่อแม่/ผู้ปกครองแล้ว ก็จะนำไปใช้จ่ายที่โรงเรียนตามความต้องการของตนเอง ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่จะนำเงินไปซื้อน้ำ ซื้อขนม ผลไม้ ไอศกรีมที่โรงเรียน รวมถึงค่าอุปกรณ์การเรียนหรือค่ากิจกรรมอื่น ๆ ที่มีเพิ่มเติมในบางครั้ง

ประเด็นหลักที่ 3 บทเรียนที่ได้รับจากการออมเงิน คือ การที่นักเรียนได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการออมเงินจนเกิดความรู้ ความเข้าใจ มีวิธีปฏิบัติในการออมเงินผ่านการออมในรูปแบบต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอและมีการปฏิบัติอยู่เป็นประจำ ดังนั้น บทเรียนที่ได้รับจากการออมเงินของผู้ให้ข้อมูลหลักที่ผ่านมามีได้ค้นพบเป็นประเด็นรอง ดังต่อไปนี้

3.1 การรับรู้ประโยชน์ของการออมเงิน เป็นการรับรู้และเข้าใจของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์ของการออมเงิน โดยนักเรียนรับรู้ได้ว่า เมื่อออมเงินไปเรื่อย ๆ จำนวนเงินก็จะเพิ่มมากขึ้น ทำให้มีเงินเก็บ ในยามที่พ่อแม่ผู้ปกครองขาดเงินหมุนเวียนไม่ทัน นักเรียนก็อาจจะนำเงินเก็บของตนเองออกมาช่วยเหลือได้ในยามฉุกเฉิน ยามเจ็บป่วย หรือตามความจำเป็นต่อตนเองและครอบครัว อีกทั้ง การออมเงินยังช่วยให้นักเรียนเป็นคนที่มีความประหยัด มีวินัยในการออม รู้จักแบ่งปันผู้อื่น เห็นคุณค่าในการใช้จ่าย รู้จักที่มาของเงิน รู้จักเก็บ รู้จักออม รู้จักวางแผนในการใช้เงินให้เป็นประโยชน์ และนักเรียนช่วงวัยนี้มีการรับรู้ถึงจำนวนเงินที่มี นักเรียนก็ต้องการที่จะเห็นจำนวนเงินเก็บของตนเองเพิ่มมากขึ้น ทำให้มีความอยากเก็บออมเงิน และในบางครั้งที่นักเรียนต้องการสิ่งของอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็สามารถใช้เงินเก็บของตนเองออกมาซื้อสิ่งที่ตนเองต้องการได้ โดยไม่ต้องขอจากพ่อแม่/ผู้ปกครอง นักเรียนรู้ว่าการออมเงินเป็นสิ่งที่ดีสำหรับตัวเอง หากเก็บได้จำนวนมากก็จะทำให้มีเงินสำรองไว้ใช้ ไม่ขาดสน หากออมได้มากก็จะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและมีความสุขสบายในอนาคต

3.2 ความรู้สึกภูมิใจต่อการออมเงิน เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับผู้ให้ข้อมูลหลังจากที่ผู้ให้ข้อมูลสามารถเก็บเงินได้และมีเงินออมเป็นของตนเอง นักเรียนจะรู้สึกดีใจและเกิดความภาคภูมิใจในตนเองที่สามารถออมเงินได้ แม้บางครั้งอาจจะออมได้ไม่มาก นักเรียนก็จะมีความรู้สึกภูมิใจอยู่เสมอ นักเรียนส่วนใหญ่จะรู้สึกดีใจเมื่อเห็นจำนวนเงินเก็บที่เพิ่มมากขึ้น จึงอยากจะเก็บออมเพื่อให้มีมากขึ้นไปเรื่อย ๆ และจะรู้สึกภูมิใจที่สามารถซื้อสิ่งที่อยากได้ด้วยเงินออมของตัวเอง หรือหากไม่มีความจำเป็นต้องใช้เงินที่เก็บออม นักเรียนก็นำเงินดังกล่าวไปฝากไว้ที่ธนาคารต่อไป

3.3 การแนะนำและบอกต่อ เป็นพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลที่มีการแนะนำ บอกต่อ เชิญชวน หรือชักนำผู้อื่นให้มาออมเงินเหมือนตนเอง ทั้งนี้ นักเรียนมีการพูดคุยกับเพื่อนในช่วงวัยเดียวกันว่า ถ้าหากมีการใช้จ่ายหรือซื้อขนม ก็ต้องเหลือไว้สำหรับหยอดกระปุกออมสินด้วย และถ้าต้องการซื้อสิ่งของที่อยากได้หรือมีราคาแพงก็ให้ลองเก็บเงินจากค่าขนม ซึ่งเราสามารถเก็บออมจากเงินค่าขนมได้ โดยไม่ต้องขอเงินจากพ่อแม่ ทำให้ช่วยแบ่งเบาระยะของพ่อแม่/ผู้ปกครองได้

ภาพที่ 1 ประสบการณ์การเรียนรู้การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1. จากการศึกษาจุดเริ่มต้นของการออมเงิน พบว่า ครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่นักเรียนจะได้รับการปลูกฝัง เรียนรู้และซึมซับพฤติกรรมการออมเงิน จากบุคคลต่าง ๆ ภายในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Learning Theory) (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2549) ที่ได้กล่าวถึงการสังเกตพฤติกรรมของพ่อแม่ผู้ปกครอง นั่นคือ การใช้ตัวแบบ (Modeling) เมื่อผู้ใหญ่ใช้วิธีการพูดชักจูง (Verbal Persuasion) หรือนักเรียนได้รับการชักจูงให้ออมเงินจากผู้อื่น ก็จะกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการออม (Emotional Arousal) และลองปฏิบัติ เมื่อเกิดประโยชน์ต่อตัวเอง นักเรียนก็จะเกิดความภาคภูมิใจ อีกทั้ง การแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง (Self-Reaction) ทักษะการตัดสินใจตรงนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งล่อใจโดยนำไปสู่ผลเชิงบวก คืออะไรก็ตามที่นักเรียนรู้สึกว่าได้แล้ว ก็จะมีรู้สึกเกิดความพึงพอใจ เมื่อนักเรียนเริ่มเชื่อมั่นว่า สามารถควบคุมตนเอง กำกับตนเองได้ (Self-Efficacy) ก็จะนำไปสู่ประสบการณ์ออมเงินที่ประสบความสำเร็จ (Mastery Experiences)

ในส่วนของผู้ปกครองที่สอนให้นักเรียนรู้จักเก็บเงิน ประหยัดเงิน ใช้เงินอย่างรู้คุณค่า ฯ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) (คณะกรรมการวิสามัญกับสังคม ศูนย์วิชาการ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2559) ที่ได้กล่าวถึงการขัดเกลาในวิธีการและรูปแบบต่าง ๆ แบ่งได้ 2 รูปแบบ คือ 1) การขัดเกลาทางตรง (Direct Socialization) เป็นการขัดเกลาที่เกิดขึ้นจากการอบรมสั่งสอนแบบเผชิญหน้า และ 2) การขัดเกลาทางอ้อม (Indirect Socialization) เกิดขึ้นจากการเลียนแบบผ่านการตีความจากสื่อสัญลักษณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเลียนแบบจากพ่อแม่ กลุ่มเพื่อน หรือจากการดูหนัง ฟังเพลง โฆษณาและการรับข่าวสารจากสื่อ เป็นต้น

การที่นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกในครอบครัวหรือบุคคลรอบข้างไม่ว่าจะเป็นครูหรือกลุ่มเพื่อนส่งผลเชื่อมโยงกับความต้องการของผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับการได้รับความรัก ความเอาใจใส่ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของมาสโลว์ (สรวงศ์ โค้วตระกูล, 2556) ได้กล่าวถึง การมีความสัมพันธ์ที่ดี จากบุคคลรอบข้าง ได้แก่ พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง เพื่อน ฯ (Belongingness and Love Needs) ความต้องการนี้ล้วนเป็นความต้องการที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึก เป็นความต้องการทางด้านสังคม (Social Needs) โดยความสัมพันธ์เหล่านี้จะกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ตามมา ซึ่งนำไปสู่พฤติกรรมออมเงินนั่นเอง

จากการศึกษาเชิงปรากฏข้อค้นพบว่า นักเรียนบางคนมีการตระหนักรู้ด้วยตนเอง โดยสามารถรับรู้ เข้าใจและมีพฤติกรรมออมเงินด้วยตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของมาสโลว์ (สรวงศ์ โค้วตระกูล, 2556) ในเรื่องการรู้จักตนเองตามสภาพที่แท้จริง (Self-Actualization) รู้จักค่านิยมของตนเอง มีความจริงใจต่อตนเอง และสามารถประสบความสำเร็จได้ด้วยตัวเอง

เมื่อได้ศึกษาช่วงวัยของการเริ่มต้นออมเงิน พบว่า ช่วงวัยของการเริ่มต้นออมเงินของผู้ให้ข้อมูลหลักนั้น มีความหลากหลาย กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลที่อายุน้อยมากที่สุดในการเริ่มต้นออมเงินจะเริ่มออมเงินตั้งแต่อายุในช่วงอายุ 8 ปี หรือกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (สรวงศ์ จันทน์เอม, 2524) ที่ได้กล่าวว่าเด็กจะซึมซับประสบการณ์ที่เขาได้รับจะทำให้เกิดกระบวนการคิด มีการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่เคยเรียนรู้มากับสิ่งที่พบเห็นรวมเข้าด้วยกัน หากเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในความคิดและความเข้าใจของเด็กได้ ทั้งนี้ การเริ่มต้นออมเงินจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อนักเรียนมีรายรับ หรือการได้รับเงินเข้ามาก่อนจึงจะสามารถแบ่งส่วนส่วนเพื่อจัดการกับเงินที่ได้รับและนำไปสู่การเริ่มต้นออมเงิน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของมาสโลว์ (สรวงศ์ โค้วตระกูล, 2556) ในเรื่อง ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยหรือสวัสดิภาพ (Safety Needs) หากนักเรียนต้องการออมเงิน แต่ไม่มีความพร้อมด้านรายรับ อาจทำให้ไม่สามารถออมเงินได้อย่างเต็มที่ ประกอบกับต้องมีความต้องการพื้นฐานที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในแต่ละวัน (Physiological Needs) มีความมั่นคงทางการเงิน ความปลอดภัยทั้งทาง

ร่างกาย จิตใจ และความมั่นคงทางอารมณ์ (Safety and Security Needs) เพื่อที่จะเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ

2. จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการออมเงินยังปรากฏข้อค้นพบว่า ในช่วงเริ่มต้นนักเรียนจะมีการออมเงินในรูปแบบของการหยอดเก็บไว้ในกระปุกออมสิน ต่อมานักเรียนก็ได้นำเงินไปฝากคุณครูที่โรงเรียน เพราะที่โรงเรียนได้กำหนดให้นักเรียนได้มีการออมเงินผ่านกิจกรรมการออมของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) ได้กล่าวถึง การส่งเสริมการให้ความรู้และทักษะด้านการเงินและการออมให้กับผู้เรียน จากการศึกษาวิจัยยังพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่นำเงินที่ได้รับออกไปใช้จ่ายก่อน เหลือเท่าไรค่อยนำมาเก็บออม เพราะการออมในลักษณะนี้ นักเรียนจะรู้สึกสบายใจ ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวทางการวางแผนเงินออมเบื้องต้นว่า “ออมก่อน..เหลือเท่าไรค่อยใช้” (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2558) ที่ได้กล่าวถึงรูปแบบการออมเงินที่เหมาะสมในวัยเด็กประถมศึกษา คือ การเก็บออมเงินไว้ก่อน เหลือเท่าไรค่อยนำไปใช้จ่าย และจากการศึกษาวิจัยยังพบว่า นักเรียนบางคนที่มีพ่อแม่/ผู้ปกครองแบ่งส่วนการออมต่างหากจากค่าใช้จ่าย ว่าเงินส่วนนี้สำหรับการออมโดยเฉพาะ ไม่จำเป็นต้องใช้จ่าย เพื่อที่นักเรียนจะได้นำไปเข้าร่วมกิจกรรมการออมเงินของโรงเรียน ซึ่งปรากฏข้อค้นพบว่า วิธีการออมเงินของนักเรียนในลักษณะนี้ ทำให้นักเรียนมีเงินออมจริง แต่ไม่ได้ทำให้นักเรียนเกิดการตระหนักรู้ด้วยตนเอง

3. จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทเรียนที่ได้รับจากการออมเงินปรากฏข้อค้นพบว่า บทเรียนที่ได้รับจากการออมเงิน คือ การที่นักเรียนหนึ่งคนผ่านกระบวนการการเรียนรู้เกี่ยวกับการออมเงินจนเกิดเป็นความรู้ ความเข้าใจ มีวิธีปฏิบัติในการออมเงินผ่านการออมในรูปแบบต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Thorndike's Connectionism) (กันยา สุวรรณแสง, 2554) ที่ได้กล่าวถึงกฎแห่งผลที่ได้รับ (Law of Effect) ว่าพฤติกรรมใดที่สร้างความสุข ความสำเร็จ ได้ผลเป็นที่น่าพึงพอใจ บุคคลมักมีแนวโน้มจะกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ ซ้ำอีก ซึ่งนักเรียนที่เก็บออมเงินอย่างสม่ำเสมอ ก็จะเป็นผลให้เกิดพฤติกรรมติดตัว ติดเป็นนิสัยและเคยชินจนเกิดการเรียนรู้ (Law of Exercise) ส่งผลให้เขาเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของมาสโลว์ (สรวงศ์ โค้วตระกูล, 2556) ที่ได้กล่าวถึง ความต้องการที่จะรู้สึกว่ามีค่า (Esteem Needs) ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ ต้องการที่จะให้ผู้อื่นเห็นว่าตนมีความสามารถ มีคุณค่า มีเกียรติ และต้องการได้รับความยกย่องนับถือจากผู้อื่น ฉะนั้น ความภูมิใจก็จะทำให้เขายังคงพฤติกรรมการออมอย่างต่อเนื่องนั่นเอง

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับประสบการณ์การเรียนรู้การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย 1) จุดเริ่มต้นของการออมเงิน 2) วิธีปฏิบัติในการออมเงิน และ 3) บทเรียนที่ได้รับจากการออมเงิน

ภาพที่ 2 องค์ความรู้เกี่ยวกับประสบการณ์การเรียนรู้การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

สรุป

ประสบการณ์การเรียนรู้การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ ประเด็นหลักที่ 1 จุดเริ่มต้นของการออมเงิน ประกอบด้วย 2 ประเด็นรอง คือ 1) การเรียนรู้เกี่ยวกับการออมเงิน และ 2) การเริ่มต้นออมเงิน ประเด็นหลักที่ 2 วิธีปฏิบัติในการออมเงิน ประกอบด้วย 4 ประเด็นรอง คือ 1) วิธีการออมเงิน 2) รูปแบบการออมเงิน 3) เป้าหมายในการออมเงิน และ 4) การใช้จ่ายเงิน ประเด็นหลักที่ 3 บทเรียนที่ได้รับจากการออมเงิน ประกอบด้วย 3 ประเด็นรอง คือ 1) การรับรู้ประโยชน์ของการออมเงิน 2) ความรู้สึกภูมิใจต่อการออมเงิน และ 3) การแนะนำและบอกต่อ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

สถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามนโยบายส่งเสริมการออมในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง จริงจัง และสามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้จัดโครงการหรือกิจกรรมแนะแนวด้านส่วนตัวสังคม รวมถึงบูรณาการกับกิจกรรมในห้องเรียน/นอกห้องเรียน เพื่อเสริมสร้างทักษะการออมให้นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาให้มีพฤติกรรมการออมเงินอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัยในแนวคิดนี้อย่างต่อเนื่อง และขยายขอบเขตให้ครอบคลุมทุกช่วงวัย เพื่อทำความเข้าใจประสบการณ์การเรียนรู้การออมเงินในช่วงวัยที่แตกต่างกัน

2. ควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่หลากหลายมากขึ้น ทั้งการวิจัยเชิงทดลอง หรือการวิจัยแบบผสมวิธี โดยให้ความสำคัญกับความคิด ความรู้สึกที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมเงิน เพื่อให้เกิดผลในเชิงปฏิบัติมากยิ่งขึ้น และควรมีการทำวิจัยระยะยาวเพื่อติดตามผลการออมเงิน

3. นำข้อค้นพบจากแก่นประสบการณ์การเรียนรู้การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ ไปสร้างเป็นตัวแปรในงานวิจัยเชิงทดลอง หรืองานวิจัยในชั้นสูงต่อไป เช่น การตระหนักรู้ด้วยตนเอง การกำกับตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2565, 13 กันยายน). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. ข่าว ศธ. 360 องค์. สืบค้นจาก <https://www.moe.go.th/360policy-and-focus-moe-2023/>

กวิสรา พรปวิณ. (2554). พลิกชีวิต ด้วยการออมเงิน (สูตรลับความรวย). กรุงเทพฯ: ฌ์ภูธรนัน.

กัญญ์วรา เศรษฐกิจกุล. (2554). สูตรออมเงิน 4 กระปุก สอกรบความจน. กรุงเทพฯ: Good Choice.

กันยา สุวรรณแสง. (2554). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น

คณะกรรมการวิษามนุษย์กับสังคม ศูนย์วิชาการบูรณาการ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป. (2559). มนุษย์กับสังคม. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2558). วางแผนออมเงิน. สืบค้นจาก https://www.set.or.th/set/financialplanning/lifeevent.do?innerMenuId=1&name=wealth_saving

ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน). (2564). 6 เคล็ดลับง่าย ๆ สอนลูกรักให้เป็นนักออม. สืบค้น

จาก <https://www.krungsri.com/th/plearn-plearn/tips-for-teaching-kids-about-saving>

ธนาคารออมสิน. (2563). ออมเงินแต่เด็ก โตไปไม่ลำบาก. สืบค้นจาก https://oomtang.gsb.or.th/kms/kms_view/272

บริษัท เวิร์ธ มี อีฟ จำกัด. (2563). 7 เรื่องเงิน ที่ควรสอนลูก. สืบค้นจาก <https://wealthmeup.com/20-07-12-financeforkids/>

พิจิตรา นุชนุ่ม. (2558). การให้ความหมายและที่มาของความหมาย กระบวนการออมเงิน ปัญหาและอุปสรรคในการออมเงินตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี. วารสารวิชาการ ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 8(1), 398-415.

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2549). ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุขใจ น้ำผุด. (2541). การบริหารการเงินสำหรับเด็กในยุค ไอ เอ็ม เอฟ. กรุงเทพฯ: คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- สุภาวงศ์ จันทวานิช. (2557). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรางค์ โค้วตระกูล. (2556). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรางค์ จันทน์เอม. (2524). *จิตวิทยาเด็ก=Child psychology* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2533). *จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- อัศรา ประเสริฐสิน. (2563). *เครื่องมือการวิจัยทางการศึกษาและสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อินคัมสไปร์. (2564). *วิธีออมเงินที่ดีที่สุดสำหรับนักเรียนประถมต้องลอง*. สืบค้นจาก <https://incomespire.com/วิธีออมเงินที่ดีที่สุด>
- เอกรินทร์ สีมหาศาล. (2560). *สื่อการเรียนรู้แม่บทมาตรฐานสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2* (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์ (อจท.).
- Kolb, D.A. (1984). *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Magdalena Swacha–Lech. (2022). *Pocket Money as One of the Instruments Used to Shape Children’s Financial Attitude and Savings Behaviors*. Vision 2025: Education Excellence and Management of Innovations through Sustainable Economic Competitive Advantage, (pp.12784–12805). Retrieved from https://www.wir.ue.wroc.pl/docstore/download/UEWR096dced2004f45a99bcc3c37560d875c/Swacha–Lech_M_Pocket_Money.pdf